

Jus Canonicum In V. Libros Decretalium Distributum

novâ Methodo explicatum, Omnibus Capitulis Titulorum (qui in Antiquis, & novis Libris Decretalium continentur) promiscuè & confusè positis, in ordinem doctrinæ digestis. Adjunctis Aliis Quæstionibus Connexis, Quæ Ad Plenam Cujusque Tituli, Aut Materiæ Cognitionem, Et Expositionem Pertinent. ...

Respondens Libro Quinto Decretalium. In Quo De Judicio, Seu Ordine Judiciario criminali, nec non de criminibus Ecclesiasticis, & secularibus ... agitur ...

Pirhing, Ehrenreich

Dilingae, 1677

Titulus. XII. De Homicidio voluntatio, vel casuali.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98302](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98302)

TITVLVS XII.

DE HOMICIDIO VOLUNTARIO,
vel casuali.SECTIO I. De homicidio in genere, & in specie de
homicidio voluntario iniusto.§. I. Quid sit homicidium in communi, & quo-
modo dividatur?

ASSERTIO I. Homicidium est occisio hominis
ab homine facta, vel clarius, qualibet exanimatio
hominis, seu humani corporis violenter ab homine
facta, quâ anima à corpore separatur, n. 1. Ass. 2.
Homicidium (scilicet corporale) aliud est volunta-
rium, aliud involuntarium, seu casuale. Volunta-
rium, vel est licitum, vel illicitum; hoc rursus vel
est directè voluntarium, sive per se intentum: vel est
saltem indirectè voluntarium, in causa, adeo propin-
qua, ut moraliter certò homicidium sit secutur-
um, etsi in se formaliter, & explicite non intenda-
tur. Homicidium voluntarium, sed licitum, ac ju-
stum, est vel necessarium, ac defensivum, vel est puni-
tivum, quod publicâ auctoritate Magistratûs sit ad
punienda delicta. Homicidium verò casuale est,
quod casu præter intentionem, causam dantis, sit.
Idque vel nullo modo est voluntarium, nec indirec-
tè, sed merè casualiter, seu casu fortuito fit; vel non-
nisi in causa, & indirectè, ac per-accidens est inten-
tum, n. 2. Item homicidium aliud est simplex, aliud
qualificatum, ut si quis occidat patrem, vel Sacerdo-
tem, vel in Ecclesia aliquem &c. n. 3. Non potest
quis vi iuramenti obligari ad patrandum homicidi-
um iniustum, & illicitum, c. Cum iuramento. 4. h. r.
num. 4.

§. II. Quæ requirantur ad homicidium iniustum directè
voluntarium, ejusque pœnam incurrendam, & quæ
pœnæ iure sint decretae in homicidas?

ASSERTIO I. Requiritur primò, ut sit com-
missum per directam, & expressam, ac spontaneam
voluntatem occidendi, per quam scilicet vel mors
ipsa in se fuerit intenta, vel saltem in sua causa pro-
xima, sive actione tali, ex qua certò, & inevitabili-
ter mors sequi soleat: deinde requiritur, ut effectus,
sive mors reipsâ actu sequatur, præterquam in casu-
bus iure expressis, n. 5. Ass. 2. De Jure Civili pœ-
na homicidij iniusti olim fuit deportatio, & bono-
rum confiscatio, sed hodie est pœna mortis, si per
dolum cædes facta sit. At verò de Jure Canonico, si
laicus committat voluntariè & iniuste homicidium,
excommunicandus est, n. 6. Si verò Clericus patret
homicidium, deponendus est ab Ordine, & benefi-
cio, non autem communione privandus: & insuper
etiam est detrahendus in arcem Monasterium ad
peragendam pœnitentiam: vel loco ejus in carce-
rem perpetuum, vel temporalem, pro qualitate deli-
cti, saltem si non esset pœnitens, sed de fuga sus-
pectus, n. 7. Verùm quod dicitur in c. 1. h. r. n. 8. Si quis
per industriam occiderit proximum suum, & per insidias,
ab Altari meo avellatur, ut moriatur, id est, depona-
tur, rectius intelligitur de eo, qui per industriam, id
est, ex proposito, & per insidias, id est, proditoriè,
in Ecclesia, vel extra illam, Clericum vel laicum, &
sive ipse occidens sit Clericus, vel laicus, quòd talis,
inquam, non gaudeat immunitate Ecclesiasticâ, quo-
minùs violenter à suo Jdice extrahi possit ab Eccle-
sia, n. 9.

Bbb b 3

fia, n. 9.

tò, si maritus uxorem, & vice versâ. Sextò, is, cujus
mandato parricidium commissum est, vel consilio,
vel auxilio. Septimò, qui occidit Patronum, vel e-
mit venenum, ut illud filius patri det, n. 1. Qu. 2.
quæ sit pœna parricidij Jure civili? n. 2. & quæ Jure
Canonico, n. 3. Mulier quæ sponte filium, licet ex
iracundia, occidit, inducenda est ad agendam perpetuam
pœnitentiam in Monasterio. Quòd si non
possit ad hoc induci, & timeatur de ejus incontinen-
tia, ei danda est licentia nubendi, ne inhonestè vivat,
c. 1. h. r. n. 4. De Jure Canonico nulla statuta est pœ-
na in parricidis in foro externo, ideo Juxta Eccle-
siasticus parricidam temporali suæ jurisdictioni sub-
jectum remittit ad Judicem sæcularem, secundum
Leges civiles puniendum. Si verò sit Clericus, depo-
ni debet, ac degradari, ac postea tradi Curie sæcula-
ri, num. 5. Mulier occidens filium suum, non debet
ideo à viro separari, non obstante juramento mariti,
quòd se ab uxore separare velit, sed alia pœnitentia
ipsi imponitur, c. 2. h. r. n. 6. & 7. Quando infantes
reperiuntur mortui in lecto, & nescitur, an à patre,
vel matre sint oppressi, agere debent aliquam pœni-
tentiam; si verò sint certi, se eos oppressisse, scire de-
bent, se graviter deliquisse, & pœnitentiam agere te-
nentur per tres annos, quorum unus, secundum ali-
quos, est, ut jejunent in pane & aqua, c. 3. & ult. h. r.
num. 8.

SERIES CAPITULORUM.

IN ANTIQUIS.

c. 2. n. 6.

c. 1. n. 4.

c. 3. & ult. n. 8.

TITVLVS XI.

DE INFANTIBUS, ET LANGUI-
dis expositis.§. Unic. Quæ sit pœna parentum, qui filios exponunt ab
alijs nutriendos, vel languidos, sive infirmos
ab alijs curandos?

Infans expositus à patre, ipso sciente, & ratum
habente, hoc ipso liberatur à patriâ potestate, sicut
& libertus, vel servus expositus à Patrono, vel Do-
mino, fit ingenuus, aut liber. Idem dicendum, si ij-
dem infirmi expositi sint, vel alimenta ipsis denega-
ta fuerint. Illi verò, qui hos suscipiunt curandos,
vel alendos, non acquirunt jus in eorum personas, c.
unic. h. r. n. 1. Nomine infantis hic intelligitur, qui
est infra septennium. Peccant autem parentes gra-
viter, exponendo filios, si eos commodè alere pos-
sint, n. 2. An & quando si infans à patre expositus,
ab alio alatur, & educetur, alimenta ab eo repeti pos-
sint, vel non possint, cit. n. 2. Quòd pater filijs ali-
menta denegans amittat patriam potestatem, id in-
telligendum est solum quoad filios languidos, seu
infirmos, cujuscunque ætatis sint, & per languidos
intelliguntur, qui perpetuo morbo, eoque incurabi-
bili laborant, n. 3. Prædicta autem Constitutio ha-
bet solum locum in filijs legitimis. Infantibus verò
expositis, quorum parentes ignorantur, alimenta
præstari debent ab Ecclesia, vel ejus Rectore, cit.
num. 3.

SERIES CAPITULORUM.

IN ANTIQUIS.

c. unic. n. 1.

fia, n. 9. Secunda pœna homicidij voluntarij, & injusti est, quod Clericus, qui animo deliberato aliquem occidit, privatur omnibus beneficijs Ecclesiasticis obtentis, non ipso jure, sed per sententiam Judicis, n. 10. Tertia pœna est, quod homicida voluntarius, & injustus privetur successione hæreditariâ ejus, quem occidit. Quarta denique, Jure Canonico homicida voluntarius efficitur etiam irregularis, seu inhabilis ad Ordines suscipiendos, & in ijs ministrandum, cit. n. 10. Quænam in pœnis, & pœnitentijs imponendis à Judice sint consideranda, juxta c. Sicut dignum. 6. h. t. n. 11.

§. III. Quinam tum in genere, tum in specie, propter homicidium voluntarium, & injustum irregularitatem incurrant, vel alias pœnas Jure decretas in homicidas?

Generatim loquendo, qui aliquem voluntariè, & injustè per seipsum occidit, fit irregularis; idemque dicendum de eo, qui dat causam propinquam efficacem mortis, etsi ea post longum tempus sequatur. Et hinc Clericus, qui causam dat homicidio, ad Sacerdotium non est promovendus, c. De cetero. 11. h. t. idemque est de laico, n. 12. Quæ. primò. An qui procurat abortum feminae prægnantis sit homicida, & fiat irregularis? Resp. affirmativè, si fœtus erat animatus, aliàs secus, c. Sicut. 20. h. t. n. 13. Si quis abortire facit mulierem gravidam, antequam fœtus animâ rationali est informatus, non fit irregularis, n. 14. qui viro, vel mulieri aliquid fecit, per sortilegium, vel incantationem, vel ad potandum dedit, ut non possit generare, aut concipere, vel nasci proles, ut homicida tenetur, c. Si aliquis. 5. h. t. non punitur autem pœnâ ordinariâ mortis, sed aliâ mitiore, dummodo fœtus nondum animâ rationali fuerit informatus, n. 15. Qui alium lethaliter percussit, licet postea ab alijs omnino fuerit peremptus, irregularis censetur. Idemque est, si non constet, sed dubium sit, an ex ictu prius percutientis; an verò ex posteriore percussione obierit: quin imò etsi non constet, an quis percussit lethaliter, si tamen voluntatem occidendi habuit, & ex aliorum percussione obiit, etiam primus percussor irregularis censetur, propter voluntatem occidendi, effectu reipsâ secuto, c. Significasti. 18. h. t. n. 16. & 17. Qui posteriùs percussit ab alio lethaliter vulneratum, fit irregularis, quia etiam ipse occidit, accelerando mortem ipsius. An quando quis primò graviter est percussus, sed non mortuus, deinde verò ab alio est percussus lethaliter, & mortuus, uterque sit puniendus pœnâ ordinariâ homicidij, n. 18. Quæ. 2. An si volens ex proposito occidere Titium, per ignorantiam, & errorem occidat Cajum, sit puniendus ut homicida, pœnâ ordinariâ? Resp. affirmativè, quamvis aliqui putent, talem non esse puniendum pœnâ mortis, sed arbitrariâ, n. 19.

§. IV. An mandans aliquem occidi, fiat irregularis, aliàsque pœnas injusti homicidij incurrat?

Qui mandat alium occidi, fit irregularis, si mors sequatur, & pœnâ ordinariâ homicidij puniri potest, n. 20. Expenditur primò, Mandans aliquem verberari, etsi expressè prohibeat, ne occidatur, vel membro aliquo mutiletur, irregularis fit, si mandatarius fines mandati excedens eum mutilet, vel occidat, c. Is, qui. 3. & ult. h. t. in 6. dummodo per-

cussio sit illicita, secus si licita, n. 21. Secundo, Mandans occidi, vel verberari aliquem, fit irregularis non expressum, sed tacitum solum mandatum ad occidendum, vel mutilandum, n. 22. Tercio, Mandans alium occidi, fit etiam irregularis, si ipse mandatarius occidat, vel mutilet, cit. n. 21. Limitatur autem tradita doctrina primò, si homicidium non sit securum, licet à mandatario peremptum, non enim mandans incurrat irregularitatem, vel aliam pœnam ordinariam. Secundo, si mandatarius, etiam sine alicujus mandato, eum interficiat, non fit irregularis, quod versus eum non sit mandatum ei datum, mandatarius citius occidit, si non citius occidit, tunc enim non fit irregularis ipse mandans. Tertiò, nisi mandatarius revocare revocavit mandatum, ut revocatio non sit revocata mandatario, tunc enim non fit irregularis ipse mandans, si post hujusmodi revocationem commissum sit homicidium à mandatario, n. 23. Alia pœna Jure Canonico decreta in mandantes in homicidium quandoque incurrunt, etiam non seu cades non sit secuta: nam qui per alios alium quem Christianum interfici facit, vel trucidat, vel mors non sequatur, vel si eos recipit, persequitur, vel occultaverit, ipso facto incurrat excommunicationem, & depositionem à dignitate, honore, & Ordine, officio, & beneficio, ita ut alij eorum possint ab eo, ad quem spectat collatio, & etiam in suis temporalibus bonis perpetuò confiscari, & in loco Christiano, seu bannitus, & postquam per libus argumentis constitit, aliquem tum excommuniabile scelus commisisse, nulla alia excommunicationis, vel depositionis, vel diffinitionis commensententia requiritur, c. 1. h. t. in 6. n. 24. quibus intelligantur per Assassinos, n. 25. Excommunicationis, aliæque pœnæ in cit. c. 1. late sunt, non in mandatorios, sive homicidas, sed solum in mandantes, qui operâ Assassinatorum infidelium Christianum aliquem occidi jussissent. Si infidelis per alios eum cunque pecuniâ conductos occidat, non in loco locum prædictæ pœnæ, cit. n. 25. Probabiliter Clericos committentes hoc crimen Assassinatorum mittere, ipso jure, omne privilegium Clericali actualem degradationem, per quam Curie traduntur, n. 26. Qui mandat, operâ infidelium Assassinatorum, occidi fidelem, est perpetuò diffinitus populo Christiano, ita ut possit à quolibet impune occidi, & bona illius à filio occupari possunt, cit. n. 26.

§. V. An sicut mandans, ita etiam consentiens in homicidium injustum, vel illud approbens incurrat irregularitatem, & alias pœnas homicidij?

ASSERTIO I. Si quis purè, & sine ulla conditione, consentiat in homicidium, quod nullum non sit nomine ipsius consentientis, is non fit irregularis, nec ullam pœnam incurrat, etiam si consentiat verbis exprimat, n. 27. Ass. 2. Qui homicidium alio patratur, etsi suo nomine sit factum, potest probat, & ratum habet, cui antequam præstet consilium, nec favorem, nec auxilium præstet, incurrat irregularitatem, nec aliam pœnam statutam in homicidas, n. 28. Neque is fit irregularis, qui in commissum homicidium ab alio, etiam suo nomine

ad quod tamen non est cooperatus, recipiat, occultet, vel defendat homicidam, vel quid ei donet propter eandem factam. Idemque dicendum de alijs criminibus, etsi atrocioribus, propter solam ratihabitionem, nullum puniendum esse pœnâ ordinariâ ipsius delicti, sed solum extraordinariâ, n. 29.

§. VI. An consulens homicidium iniustum incurrat irregularitatem, vel alias pœnas Juris?

ASSERTIO I. Qui consilium dedit ad homicidium, vel mutilationem, sit irregularis, aliâque pœnas Juris incurrit, si illud reipsâ sequatur, ex vi illius consilij, quia is, cui consilium est datum, alioquin non erat occisurus, n. 30. Assert. 2. Quamvis is, cui datum est consilium, esset aliâs occisurus hominem, si tamen quis consulendo auxit voluntatem illius, ut tantò promptius, vel citius, vel crudelius aliquem occideret, sit irregularis, c. Sicut. 6. §. Qui verò. h. t. n. 31. Assert. 3. Si consulens homicidium, ante ejus executionem, consilium revocat, non ideo statim liber est ab irregularitate, sed debet conari contrarium persuadere ei, cui consilium dedit, ne illud exequatur: qui verò consulit minus malum, v.g. mutilationem ei, qui vult occidere, non sit irregularis, si non possit aliâ vi eum à cæde avertere, n. 32.

§. VII. An qui cooperatur ad homicidium, præstando opem, vel auxilium, sit irregularis, vel ordinariam pœnam homicidij incurrat?

ASSERTIO I. Qui auxilium præstando, est causa propinqua commissi homicidij, ita ut consilio non præstito, illud non fuisset paratum, is irregularitatem incurrit, n. 33. Assert. 2. Si auxilium ferens sit causa proxima & immediata, saltem partialis, homicidij commissi, ita ut absque eo auxilio, mors non fuisset secuta, is pœnâ ordinariâ homicidij est puniendus: alioquin verò si fuit causa solum remota, pœnâ extraordinariâ, & mitiore, n. 34. Unde in primis, qui se faciat homicidæ, animo occidendi, licet non apponat manum, si tamen v.g. ex captione aliquis secuta est mors, tenetur pari ferè pœnâ, quâ homicidæ, c. Sicut. 6. §. Illi autem. h. t. cit. n. 34. Secundò, qui faciat se homicidæ, animo tantum prohibendi, ne sit impediatum ab homicidio, tenetur paulò minore pœnâ, cit. c. Sicut. §. Illi etiam. num. 35. Tertio, qui custodiunt farcinas occidentium, scientes eos esse Sicarios, non sunt immunes à pœnis homicidij, cit. c. Sicut. §. Hi quoque. n. 36. Quarto, qui occupat bona occisi, à pœna quidem mortis est immunis, sed illa, quæ occupavit, tenetur integrè restituere, nec sufficit, quòd illa erogat pauperibus, si potuit restituere eis, quorum constat fuisse, & ipsi occupanti moderata penitentia est imponenda, cit. c. Sicut. §. Eos insuper. n. 37. Quintò, qui participant cum occisoribus excommunicatis, diversimodè sunt puniendi, magis, vel minus, considerata temporis morâ, & utrum timore, vel affectione communicaverint, num scienter, vel ignoranter, cit. c. Sicut. §. Illis præterea. num. 38. Denique Clerici, qui armati morti interfuerunt, vel qui consilium dederunt, ut occisus caperetur, ab Altaris ministerio perpetuò sunt deponendi, & in Monasterium, vel carcerem detrudendi, saltem ad quinquennium: & in Ecclesijs nullo unquam tempore Lectiones legant, vel Responsoria in Choro separatim cantent, sed in psalmis apud DEUM veniam impetrare satagent, cit. c. Sicut.

§. Clericos. h. t. n. 39. An quando plures simul opem ferendo, concurrunt ad occidendum aliquem, qui postea moritur, omnes censendi sint irregulares, & teneantur pœnâ homicidij, n. 40. Idque declaratur magis, n. 41.

§. VIII. An non impediens homicidium, cùm possit, ac debeat, fiat irregularis?

ASSERTIO I. Qui non impedit homicidium, si ad id teneatur solum ex charitate, non fit irregularis, etiamsi omittat impedire, ex odio interno, & desiderio mortis proximi, n. 42. Assert. 2. Qui tenetur ex justitia impedire homicidium, si possit impedire, sine gravi suo damno, & non impediat, sit irregularis, ut si pater non impediat homicidium filij, vel dominus servi, vel Juxta subditi, & è contrario, n. 43. deducuntur quædam corollaria, n. 44.

SECTIO II. De homicidio casuali, & omnino involuntario?

§. I. An ex homicidio casuali, quod ex opere licito sequitur, contrahatur irregularitas?

Agitur hic non de homicidio, quod nullo modo est voluntarium, ut si fiat ab amente, sed de eo, quod est indirectè voluntarium, & per accidens intentum, non in se, sed in causa, adeoque mixtum ex voluntario, & casuali, & culpabile, ut si quis percutiat foeminam gravidam, sine animo causandi abortum, si ille sequatur, & fœtus fuerit animatus, committit homicidium, non directè voluntarium, sed indirectè, sive in causa, scilicet percussione. Deinde ex duplici causa potest alicui homicidium casuale imputari ad culpam: vel quia non adhibuit sufficientem diligentiam ad cavendum homicidium, etsi dederit operam rei licitæ: vel quia dabat operam rei illicitæ, n. 45. Assert. 1. Qui dat operam rei licitæ, si debuit diligentiam adhibuit ad vitandum periculum mortis, etiamsi ex tali opere homicidium postea sequatur, non fit irregularis, nec aliam pœnam homicidij incurrit, n. 46. Et hinc Clericus sedens in equo, si equus, sine culpa scissoris, fracto freno, currat, & puerum in via existentem conculcet, & interficiat, non fit irregularis, sed celebrare potest, quia non dedit operam rei illicitæ, & nec actu, nec voluntate commisit homicidium, c. Discretus. 13. h. t. n. 47. deducuntur quædam corollaria, n. eod. Secundò, Clericus, qui cùm fœtum de curru deponeret, factâ prius diligente circumspectione, petticam projecit in terram, casuque puerum oppressit, non fit ideo irregularis, nisi contra eum grave scandalum oriatur, vel tantâ labore infamiâ, ut sit ei indicenda Canonica purgatio, c. Ex litteris. 14. h. t. num. 48. Tertio, Monachus, qui dedit operam rei licitæ, v.g. deponendo campanam de campanili, & ipso movente lignum decidit, & puerum quandam obrivit, & occidit, non ideo est irregularis, si lignum decidit in loco, per quem aliquem transire non credebatur, vel ibidem existere, vel illuc venire, sed ad altiores Ordines promoveri potest, c. Ex litteris. 15. h. t. n. 49. Quarto, si Clericus incedat in equo feroci, & propter ferociam equi aliquis occidatur, scissor non incurrit irregularitatem, si ignoravit vitium equi, debet tamen illi ad cautelam penitentia comperens injungi, quâ peractâ, potest ministrare in Ordinibus susceptis, & promoveri ad altiores, c. Significasti. 16. h. t. n. 50. Quintò, si Clericus, ludendo lusu in-

noxio,

noxio, aliquem proiciat in terram, & cultellus, quæ ad latus gestabat, casu excidens illum feriat, & is moriatur, talis, si fuerit ludus licitus, & per se innoxius, non fit irregularis, sed ad sacros Ordines promoveri potest, *c. Lator. 9. h. t. n. § 1.* Sextò, irregularitatem non incurrit ille Clericus, qui ludendo lapidem in alium projecit, animo eum deterrendi: hic verò fugiendo eum lapidem, casu in alium lapidem impegit, & in capite fuit vulneratus, sed postea medici imperitiâ, vel incuriâ mortuus fuit, *c. Exhibita. 22. h. t. n. § 2.* Septimò, Sacerdos, vel alius Clericus, dando operam rei licitæ, v. g. pulsando campanam ad convocandum populum ad Divina, si casu fortuito, & sine sua culpa, aliquis occidatur, v. g. quia tintinabulum decedit, & aliquem occidit, non fit irregularis, *c. Ioannes. 32. h. t. n. § 3.* Octavò, non fit irregularis Presbyter, si dum dabat operam rei licitæ, adhiberit diligentiam, quam debuit, & monendo tempestivè, & altâ voce circumstantes de periculo, quod ipsis imminerebat, aliquis occidatur, *c. 25. & ult. h. t. n. § 4.* Aff. 2. Qui dat operam rei, seu alicui secundum se licito, & bonâ intentione facto, si tamen intervenit culpa, seu negligentia vitandi periculum mortis, irregularitatem incurrit. Unde si Presbyter in correctione pueri modum excedens, eum percutiat in capite, v. g. ita ut post paucos dies moriatur, si talis mortuus fuerit ex ipsa percussione, vel in infirmitatem incidat, ex qua deinde obiit, talis Presbyter ab Officio Sacerdotali deponendus est, & ab Altaris ministerio perpetuò removendus, *c. Presbyterum. 7. h. t. n. § 5.* Præterea si Clericus v. g. Diaconus ludat, ludo aliquo secularium, & casu aliquis occidatur, non potest ordinari, sine dispensatione Papæ, nec ministrare in Diaconatu, potest tamen cum eo dispensari, ut ministret in Subdiaconatu, *c. Continebatur. 8. h. t. n. § 6.* declarantur prius dicta, *n. 57.* ubi etiam additur, quoddam solus Papa cum homicida etiam casuali, dispensat in sacris Ordinibus, si culpa præcessit homicidium.

§. II. An in dubio commissi homicidij, quis censendus sit irregularis, vel non?

Si Presbyter, vel alius Clericus volens corrigere famulum suum, & verberans cingulo, quo erat cinctus, & casu ex vagina elapsus cultellus eum aliquantulum vulneravit: postea verò cum ille vulneratus convalesceret à vulnere, graviore infirmitate vexatus mortuus est: tunc si constet, quoddam ex alia infirmitate sit mortuus, quam ex vulnere, potest Presbyter ille celebrare: si verò dubium sit, an ex vulnere decesserit, non debet in sacris Ordinibus ministrare, quia in dubijs via tutior est eligenda, sed salutarem penitentiam agere debet: potest tamen ei concedi, ut in minoribus Ordinibus ministret, *c. Ad audientiam. 12. h. t. n. § 8.* Hinc patet, quoddam in dubio commissi homicidij, adeoque in dubio facti, quando certum est irregularitatem in aliquo casu esse iure decretam, sed dubium est, an quis homicidium verè commiserit, in utroque foro, non solum interno, sed etiam externo, censendus est esse irregularis, *n. 59.* Si verò dubitetur, an in hoc vel illo casu irregularitas in iure sit statuta, adeoque in dubio juris, in neutro foro quis censendus est irregularis, *cir. num. 59.* Porro regula tradita, quoddam in dubio facti tutior pars sit eligenda, adeoque censendus quis sit irregularis,

solum specialiter locum habet in irregularitatis homicidij: non autem in alijs irregularitatibus, nec in dubio juris, nec facti, nec officij, nec portet partem tutiorem, nec censendum est, quod ipiam esse irregularem, *n. 60.* imò qui debuit, ut liquem mutilaverit membro, etiam in dubio non est censendus irregularis, quia hoc decesserit, ne non est expressum, *n. eod.* Ex dictis autem quædam corollaria, *n. 61.*

§. III. Qualis culpa, seu negligentia præcedens debet ad incurrendam irregularitatem, quæ oritur ex homicidio casuali facto ab eo, qui dedit operam rei licitæ?

In hac re certum est, latam culpam, seu negligentiam sufficere ad incurrendam irregularitatem, quæ oritur ex homicidio casuali. Atque levius quoque culpa sufficit, aliqui affirmant, qui dicunt, sed requiri latam culpam, quando quis dedit operam rei per se licitæ, sed debuit non adhibere diligentiam ad vitandam mortem, *n. 62.* In hoc però conscientia, non incurritur irregularitas, sed solum culpam juridicam, sed necessitas, interpretatur vera culpa Theologica, adeoque remota peccatum, saltem veniale: imò ut probabilius est, recipitur, ut ex culpa mortali plene debentur homicidium casuale, ut incurritur irregularitas, *num. 63.*

§. IV. An, & in quibus casibus, qui dant operam rei licitæ, ex qua re ipsa sequitur homicidium, fiat irregularis, quamvis omnem diligentiam adhibuerit ad illud vitandum, vel non fiat?

Tres sunt sententia. Prima universaliter tenet hunc esse irregularem. Secunda sententia opposita dicit, quoddam dant operam rei licitæ, nunquam irregularis, si adhibuit debitam diligentiam vitandum homicidium. Tertia sententia est intermedia, probabilior, *n. 64.* Affert. 1. Vel dant operam rei licitæ, quæ tamen non inducunt propinquam periculū homicidij, vel mortis, & talis non fit irregularis, si debitam diligentiam adhibuit ad vitandum homicidium, etiam si mors postea sequatur. Vel dant operam rei licitæ, quæ suapte naturâ, aptæ esse ad inducendum mortem, ideoque specialiter prohibita debent propter periculum homicidij, & tunc fit irregularis, etiam si debitam diligentiam adhibuerit ad vitandum homicidium, *n. 65.* Respondetur ad fundamentum primæ sententiæ, & ad fundamentum secundæ, *n. 66.* Aff. 2. Plures sunt casus particulares, in quibus homicidium ex opere illicito, & periculo inducitur, etiam si adhibita sit debita diligentia, incurrunt irregularitatem, qualis est, & quidem præcipuus casus, vel etiam Clericus secularis in Sacramento, vel etiam Clericus secularis, eam exerceat, adhibuit peritus chirurgiæ, eam exerceat, & adhibuit omni diligentia, & causâ pietatis, si tamen moriatur, fit irregularis, quia deliquit usurpando officium ab eo alienum, & quod ipsius statim non periculi veniebat: potest tamen cum tali, post periculum peritus chirurgiæ, vel non cum diligentia, nec pietatis, officium chirurgi exercere, inter irregularitatem, officium Ordinis executionis, *c. Tunc in princ. h. t. n. 67.* Cur in casu huius cap. incurritur irregularitas, *n. 68.* Excipitur casus necessitatis, *n. 69.*

si alius Chirurgus non adfit, qui possit, & velit curare, tunc enim non fit irregularis, etiam si mors sequatur, *cit. n. 68.* Quod si Chirurgus, vel Medicus sit laicus, etsi ipsi ob causam aliquam extrinsecam prohibitus sit exercere illum actum, non tamen fit irregularis, si debitam diligentiam adhibuit, et si mors sequatur: si vero per imperitiam, vel negligentiam culpabilem Medici, vel Chirurgi mors eveniat, id eis imputari debet, *n. 69.*

§. V. De homicidio omnino involuntario, & inculpabili.

Quer. I. An homicidium factum in furore, vel infantia, aut in somno inducat irregularitatem? Resp. si furiosus, infans, vel dormiens hominem occidat, vel mutilet, non efficitur irregularis, ita ut neque quoad Ordines susceptos, nec quoad suscipiendos sint irregulares, *Clem. unic. h. t. n. 70.* Excipitur furiosus, si dilucida intervalla habeat, & dum sanæ mentis est, hominem occidat, *num. 71.* Sed etsi puer infra tempus infantie, & ante septennium completum, plenum usum rationis habeat, & hominem occidat, probabilis est, non fieri irregularitatem: quin imò neque sit irregularis, si major sit septennio, necdum tamen usum rationis habeat, *n. 72.* Si dormiens occidat hominem, non fit irregularis, nisi homicidium sit prævisum in vigilia, quia vigilans advertit, quod in somno solet surgere, & arma capere, *n. 73.* Qu. 2. An etiam ebrius non fiat irregularis? Resp. non fieri de Jure Canonico, quamvis in foro civili ebrietas non excuset ab omni pena, *n. 74.* Homicida non censetur, & consequenter nec irregularis, ille, cujus occasione, eo tamen prohibente, & causam non dante, ab ejus amicis, famulis, vel consanguineis homicidium committitur, *c. Petrus. 17. h. t. n. 75.* Quando talis irregularis fiat, vel non fiat? *n. 76.*

SECTIO III. De homicidio necessario, sive ob defensionem facti, & irregularitate ex eo contracta.

§. I. An qui ob defensionem suam propriæ personæ, ac vitæ, alium occidit, vel ob defensionem proprii honoris, ac famæ, fiat irregularis?

ASSERTIO I. Qui occidit, vel mutilat alium, ob necessariam corporis sui, aut vitæ defensionem, cum moderamine inculpatae tutelæ, non fit irregularis, secus si in modo defensionis culpabiliter excedat, *n. 77.* Proponuntur plures casus in specie, in quibus, qui alium occidit necessariæ defensionis causâ, non fit irregularis, de quibus tamen dubitari poterat, *n. 78.* Assert. 2. Qui occidit, vel mutilat injustum invasorem, ob defensionem proprii honoris, aut famæ, fit irregularis, ut colligi videtur ex *cit. Clem. unic. h. t.* Quamvis oppositum sit etiam valde probabile, si quis in tali casu fugere non possit, sine gravi ignominia, & jactura honoris sui, imò hæc sententia vix differt à priore, cum adjuncta exceptione, *n. 79. & 80.* Non tantum autem non contrahitur irregularitas ex homicidio facto ob necessariam sui ipsius defensionem, sed neque ex homicidio facto, ob licitam necessariam defensionem alterius hominis innocentis, *n. 81.*

§. II. An is, qui ob defensionem bonorum temporalium, quæ possidet, occidit, vel mutilat aliquem, fiat irregularis?

Communior sententia DD. tenet, non esse licitam.

Tomus V.

tum, hominem occidere, ob defensionem propriarum rerum temporalium, nisi necessaria defensio propriæ vitæ accedat, *n. 82.* ut colligi videtur primò, ex *c. Interfecti. 2. h. t.* ubi dicitur, occidenti latronem, seu furem, quem capere poterat sine occisione, imponendam esse poenitentiam per XL. dies. Si verò se, suâque aliter liberare non potuit, nisi hominem occideret, tum si sine odio occidit, non imponitur ei poenitentia, sed si vult, bonum erit, si jejuset, vel elemosynam faciat. Si autem Presbyter hæc eadem fecerit, non deponatur, debet tamen, quamdiu vivit, poenitentiam agere, *n. 83.* Secundò in *c. Si perfodiens. 3. h. t.* dicitur, quod occidenti furem nocturnum non est imputandum homicidium, secus si diurnum occidat, quia de die poterat cognoscere, quod ad furandum, non ad occidendum venisset. Unde etiam in Legibus Civilibus impune occiditur fur nocturnus, non autem diurnus, nisi armis se defendat, *n. 84.* Tertiò in *c. Suscepimus. 10. h. t.* habetur, quod non sit licitum, saltem Clerico, vel Religioso, occidere latronem, seu furem, propter res temporales conservandas, tamen si ea aliter conservari non possint, sed potius oporteat rerum temporalium, quippe vilium & transitoriarum, jacturam sustinere, alioquin tales sunt irregulares, idque etiam est contra mansuetudinem Ecclesiasticam, *n. 85.* Contraria tamen sententia, quod licitum sit furem occidere, etiam propter defensionem bonorum temporalium, si ea aliter servari non possint, & gravis sit jactura, est etiam probabilis, & practice tuta, *num. 86.* & respondetur ad textus supra allatos, qui contrarij videntur, *n. 87. & tribus seqq.* Respondetur ad rationem desumptam ex lege charitatis, quæ tenetur præferre vitam proximi bonis temporalibus proprijs, *n. 90.* Non solum autem laici, sed etiam Clerici licite & impune vitam, & bona temporalia ad vitam necessariam defendere possunt contra injustos invasores, etiam vi, & armis, dummodo sint res magni momenti, & non exigui valoris, *n. 91.*

§. III. Quæ requirantur ad licitam defensionem, cum moderamine inculpatae tutelæ, & quomodo puniatur excessus, sine hoc moderamine?

ASSERTIO I. Ad licitam defensionem necessarium est, ut fiat cum moderamine inculpatae tutelæ, non ad sumendam vindictam, sed ad injuriam propulsandam, *c. Significasti. 18. h. t.* Et quidem in primis requiritur, ut qui occidit, sit injustè invasus ab alio, alioquin non esset defensio, sed aggressio. Secundò requiritur, ut defensio non possit fieri cum minore læsione proximi, sive ut invasus non majore vi repellat injuriam, quam sit opus, unde si sufficiat membro mutilare aggressorem, non licet eum occidere; in qua re etiam spectanda est qualitas personarum, invadentis, & invasi. Tertiò requiritur, ut defensio fiat, sine gravi culpa, ratione cujus transiret in aggressionem, ut si quis fugientem invasorem insequatur, vel jam desistentem à pugna ad illam incitet, vel in rixa cadentem in terram occidat. Denique generatim loquendo, ille dicitur occidere injustum invasorem, cum moderamine inculpatae tutelæ, qui nec fugâ, nec clamore, nec alio modo se potest defendere, nisi aggressorem occidat, vel mutilet idq; in particulari Judicis arbitrio determinandum: est, *n. 92.* Assert. 2. Qui ob sui defensionem occidit,

ccc c

cidit,

reum, & hic ad mortem, vel membri mutilationem condemnatur, fit irregularis Advocatus, etiam si proestatus fuerit. Secundò, si Advocatus ster pro reo, eum defendendo, & reus nihilominus condemnatur ad mortem, vel mutilationem, Advocatus non fit irregularis. Tertiò, si Actor injustè accusavit, ideòque reus absolvatur, accusator verò pœnà talionis puniatur tanquam calumniator, Advocatus ipsius fit irregularis: Advocatus verò Rei non fit irregularis, si tantum reum defendit, n. 112. Quær. 3. An qui in loco supplicii assistunt executioni supplicii capitalis, fiant irregulares? Resp. Si assistunt tantum spectandi causà, sine ulla cooperatione, non fiunt irregulares, etiam Clerici, n. 113.

§. IV. De homicidio contingente in bello, & irregularitate ex eo proveniente.

Quær. 1. An omnes, qui militant in bello injusto, fiant irregulares? Resp. Qui in bello injusto, pugnantibus cooperantur, vel qualescunque auxilium ferunt, fiunt irregulares, sive Laici sint, sive Clerici, etsi ipsi propriis manibus neminem occidant, vel mutilent, si vel unus homo in illo bello occisus, vel mutilatus fuerit. Exciipiuntur illi, qui in bello injusto assistunt solum ad pacem componendam, vel ad juvandum milites in spiritualibus, n. 114. Quær. 2. An qui militat, & pugnat in bello iusto, fiant irregulares? Resp. 1. Si Laici, vel etiam Clerici in bello iusto defensivo hominem occidant, vel membro mutilent, etiam propria manu, ob necessariam defensionem propriæ vitæ, vel personæ, non fiunt irregulares. Similiter in bello necessario ad defensionem Ecclesiæ, vel patriæ occidentes, vel mutilantes non fiunt irregulares, sive laici sint, sive Clerici, saltem in casu inevitabilis necessitatis, quia per solos laicos Ecclesiæ, vel patriæ defendi non potest: aliàs verò irregulares fierent Clerici, juxta c. Petrus. 24. h. 1. Ubi habetur, quòd Clericus pugnando contra hostes fidei Catholicæ, si dubitet, an aliquem interfecerit, debet ut irregularis à ministerio Altaris abstinere, n. 115. & seq. Resp. 2. Omnes, qui in bello iusto, sed offensivo per se, sive proprio facto hominem occidunt, vel mutilant, fiunt irregulares: secus est, si propriis manibus non occidant, vel mutilent, etsi alii id faciant, n. 117. Deducuntur quædam corollaria, num. 118.

SECTIO V. De mutilatione, & dispensatione in prædictis duabus irregularitatibus.

§. I. Quid sit mutilatio, & qualis irregularitas ex illa contrahatur?

ASSERTIO I. Mutilatio propriè dicta est aliquis membri abscissio. Ac proinde ad mutilationem non sufficit vulneratio, vel sanguinis effusio, etsi copiosa, nec si pars aliqua carnis abscindatur, quia caro non est membrum propriè, n. 119. Nomine autem membri propriè intelligitur, vel pars principalis corporis, quæ proprium, & distinctum Officium habet ab aliis, vel oculus ad videndum, auris ad audiendum: vel ut alii volunt, mutilatio appellatur, saltem in ordine ad incurrendam irregularitatem, si membrum principale v.g. manus, vel pes notabiliter deformetur, vel diminuat, etsi non totum abscindatur, v.g. si tres majores digitus manus, vel cartilago auris, vel nasi abscindatur, vel notabile impedimentum afferatur ad actiones videndi, audi-

endi, ambulandi &c. n. 120. Aff. 2. Ex mutilatione membrorum incurritur irregularitas, sicut ex homicidio, sive quis per se, sive per alium, sive mandato, consilio, vel alio modo cooperando, mutilaverit aliquem, & sive illicitè, seu licitè, n. 121.

§. II. An qui membrum debilitat, vel aridum, & inutile mutilat, vel abscindit, vel se ipsum mutilat, fiat irregularis?

ASSERTIO I. Qui membrum debilitat, id est, cædendo vel vulnerando aridum, & inutile reddit ad operandum, citra abscissionem tamen, non fit irregularis, n. 122. Aff. 2. Si quis membrum, non solum reddat aridum, & inutile ad operationem, sed etiam mortuum, ita ut non amplius sit vivum, is fit irregularis, etsi illud non absciderit à reliquo corpore. Similiter si quis membrum debilitatum, & inutile reddat ad operationem suam, quod adhuc tamen vivum manet, illudque abscindat, is quoque fit irregularis, quia verè mutilat corpus humanum, abscindendo vivum ejus membrum. Si quis verò aliquem notabiliter deformat, ita ut ad Ordines promoveri non possit, non est irregularis, quia nullam partem corporis abscindit, n. 123. Aff. 3. Quando quis mutilando alium fit irregularis, fit etiam eodem modo mutilando se ipsum. Potest tamen quis interdum facere alterum irregularem vulnerando, licet ipse non fiat irregularis, n. 124.

§. III. De dispensatione in irregularitate contracta ex homicidio, & mutilatione.

Quær. 1. An & quis possit dispensare in homicidio injusto, & directè voluntario? Resp. Solus Papa potest dispensare in homicidio injusto, & directè voluntario, sive publico, sive occulto, quoad Ordines suscipiendos, vel eos exercendos, quamvis non nisi raro, & difficulter dispense. Episcopus verò etiam ante Concilium Trident. non potuit dispensare in homicidio directè voluntario, sive publico, sive privato, quoad SS. Ordines suscipiendos, vel exercendos, sicut neque hodie potest, nisi in occulto homicidio in casu urgentis necessitatis, ad vitandam infamiam, scandalum, vel aliud grave periculum, num. 125. Quær. 2. An Episcopus possit dispensare in mutilatione voluntaria, & illicita, sed occulta? Resp. Probabile est posse, n. 126. Quær. 3. An Episcopus possit dispensare cum homicida occulto, qui non ex proposito, & directè intendit hominem occidere, sed solum indirectè, & in causa, ut si quis in rixa subito orta occidit auctorem rixæ, ne ab illo occideretur? Resp. Posse dispensare, n. 127. Quær. 4. An Episcopus possit dispensare in irregularitate proveniente ex homicidio iusto? Resp. 1. Episcopus potest dispensare in homicidio occulto facto defensionis causâ, sed cum excessu inculpate tutelæ, n. 128. Resp. 2. Episcopus non potest dispensare in irregularitate ex defectu perfectæ lenitatis, ut cum Judice, accusatore, teste in causa sanguinis &c. n. 129. Quær. 5. Quam potestatem dispensandi habeant ii, quibus privilegium datum est dispensandi in omni irregularitate, exceptâ bigamiâ, & homicidio voluntario? Resp. Posse dispensare in omni irregularitate proveniente ex homicidio indirectè voluntario, & in eo, quod est factum ob defectum perfectæ lenitatis, vel ob defensionem, n. 130.

SERIES CAPITVLORVM.

IN ANTIQVIS.

c. 1. n. 8. & 9.	c. 17. n. 75. & seq.
c. 2. n. 83.	c. 18. n. 16. & seq.
c. 3. n. 84.	c. 19. in princ. n. 67. & seq. §. Ad ultimum. n. 107.
c. 4. n. 4.	
c. 5. n. 15.	
c. 6. in princ. n. 11. §. Qui vero. n. 31. §. Illi autem. n. 34. §. Illi etiam. n. 35. §. Et quoque. n. 36. §. Eos insuper. n. 37. §. Illis præterea. num. 38. §. Clericos autem. ult. num. 39.	c. 20. n. 13. & 14. c. 21. n. 102. c. 22. n. 52. c. 23. n. 53. c. 24. n. 115. & duobus seqq. c. 25. & ult. n. 54.
c. 7. n. 55.	
c. 8. n. 56. & seqq.	
c. 9. n. 51.	
c. 10. n. 85.	
c. 11. n. 12.	
c. 12. n. 58. & seq.	
c. 13. n. 47.	
c. 14. n. 48.	
c. 15. n. 49.	
c. 16. n. 50.	

IN SEXTO.

c. 1. num. 24. & duobus seqq.
c. 2. num. 103. & duobus seqq.
c. 3. & ult. n. 21. & seq.

IN CLEMENTINIS.

Clement. unic. num. 70. & duobus seqq. & in fine. num. 77.

TITVLVS XIII.

DE TORNEAMENTIS.

Prohibentur fieri torneamenta ad ostentationem virium, & audacia, unde mortis, & animarum pericula sæpe proveniunt, & si quis in his mortuus fuerit, Ecclesiastica sepultura carere debet, quamvis ei petenti poenitentia non sit deneganda, c. 1. h. n. 1. Sunt tamen licita, si cum tali moderamine fiant, ut cesset periculum mortis, etsi raro, & per accidens sequatur mors, vel grave vulnus infligatur, n. 2. Constitutio autem Clementis V. in qua torneamenta prohibentur, revocata fuit in Extravag. unic. Joann. XXII. h. t. n. 2. Qui ad locum torneamenti destinatum accedit, non animo pugnandi, sed ex alia causa, v. g. exigendi debita, si casu ibi decedat, non privatur sepultura Ecclesiastica, c. 2. n. 3. h. t.

SERIES CAPITVLORVM.

IN ANTIQVIS.

c. 1. n. 1.
c. 2. n. 3.

IN EXTRAVAGANT.

Joann. XXII.
Extrav. unic. n. 2.

TITVLVS XIV.

DE CLERICIS PUGNANTIBUS in duello.

§. I. Quid sit duellum, & quando sit prohibitum, vel licitum, & de penis Iure statutis in eos, qui ineunt illicitum duellum.

ASSERTIO I. Duellum est singularis pugna duorum inter se ex condito suscepta, & est illicitum ac prohibitum Iure naturali ac Divino, Civili & Canonico. Et in specie illicitum est offerre, vel acceptare duellum ad probationem veritatis, & criminis purgationem. Secundò, ad corporis vires ostentandas. Tertiò, ad dirimendam litem civilem. Quartò,

ad tuendum proprium honorem, vel ipsius vitandam. Quinò, ad animos spectant inordinabiles, n. 1. Aff. 2. Plures sunt casus, in quibus tum est privatum duellum acceptum, quæ poenitentia in eos, qui ineunt illicitum duellum, n. 2. Quænam poenitentia sit à Concilio Tridentino postea extensa sunt à Gregorio XIII. cum à Clemente VIII. etiam ad fautores, c. 1. §. 11. Quæ poenitentia Iure Canonico statuitur pugnantes in duello.

ASSERTIO I. Clericus, qui sponte duellum obtulit, vel oblatum accepit, et loquendus: potest tamen Episcopatum non diffiniri si non sit secuta mors, vel mutilatio, n. 4. Perpositionem hic intelligitur non propriam dictam duellum, sed suspensionem ab Officio, & beneficio, non ipso Clerico, sive ipse alium ad illud provocaverit, fuerit provocatus, modo ad illud provocatus, procellum, & sponte pugnet, & non ob necessitatem, quam evitare non potuit, n. 5. Aff. 4. Clericus irregularis efficitur, non solum si ipse per se occidit aliquem in duello, sed etiam si ipse per se occidit adversarium occidit; homicidium enim committitur, non solum factum, sed etiam passum, consilio, vel defensione; potest tamen Episcopus tali dispensare, c. 2. h. t. n. 6. Considerandum, per quam admittitur purgatio per duellum, in utroque eventu illius appareat de innocentia Rei accoli, vel convinatur de crimine, de quo est accusatus, vel re prohibita tanquam prava, & reprobanda, n. 7. Clericus vero Iure novo Concilii Tridentini ipso facto excommunicatus est, n. 10.

SERIES CAPITVLORVM.

IN ANTIQVIS.

c. 1. n. 4. & seq.

c. 2. n. 6. & seq.

TITVLVS XV.

DE SAGITTARIIS

Excommunicandi sunt, qui exercuerint mortiferam artem (quippe que cadibus causam daret balistarum, seu Sagittariorum, contra Christianos Catholicos, & quæ prohibetur exerceri in bello christiano, non autem in iusto, c. unic. h. t.).

SERIES CAPITVLORVM.

IN ANTIQVIS.

c. unic.

TITVLVS XVI.

DE ADULTERIIS, ET STUPRO.

SECTIO I. De crimine adulterii, & quibus penis.

§. I. Quid sit adulterium, & quibus modis committatur?

ASSERTIO I. Adulterium est alieni conjugii violatio, & in se continet duplicem malitiam, nempe luxuriam, & iniustitiam, quia est coitus cum uxore alterius, n. 1. Aff. 2. Vellit vir conjugium suum, & cognoscat carnaliter mulierem solam, & est